Punainen Risti
Röda Korset

7.12.2017

Eduskunnan
ulkoasiainvaliokunnalle

Suomen Punaisen Ristin lausunto ydinasekieltosopimuksesta (UTP 20/2017 vp)

Suomen Punainen Risti kiittää ulkoasiainvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto koskien uutta ydinaseet kieltävää sopimusta sekä Suomen toimintalinjaa

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (811/2005). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomen Punainen Risti on osa kansainvälistä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikettä, joka toimii kaikkialla maailmassa, avustaen luonnonkatastrofien ja konfliktien keskellä eläviä ihmisiä seitsemän perusperiaatteensa mukaisesti.

Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin kahteen lisäpöytäkirjaan vuodelta 1977. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainväliseen liikkeeseen kuuluvat lähes kaikissa maissa työskentelevien kansallisten yhdistysten lisäksi Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liitto, joka on kansallisten yhdistysten kattojärjestö, sekä konfliktitilanteissa toimiva Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC). Kansainvälinen yhteisö on valtuuttanut ICRC:n kehittämään ja valvomaan kansainvälisiä sodan oikeussääntöjä (kansainvälistä humanitaarista oikeutta). Suomen Punainen Risti tukee komiteaa tässä tehtävässä seuraamalla humanitaarisen oikeuden kysymyksiä kansallisesti.

Suomen Punainen Risti pitää valitettavana, että Suomi ei osallistunut ydinaseet kieltävän sopimuksen neuvotteluihin, eikä ulkoasiainministeriön muistion mukaan valmistele sopimukseen liittymistä. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike tukee kesällä neuvoteltua sopimusta ja kannustaa kaikkia valtioita liittymään siihen. Ydinaseiden rajallisellakin käytöllä olisi katastrofaaliset humanitaariset seuraukset, johon kansainvälisellä yhteisöllä ei ole valmiuksia reagoida. Ydinasekieltosopimuksella ei välittömästi päästä eroon ydinaseista mutta se on tärkeä askel ydinaseiden määrän vähentämisessä ja täydellisessä hävittämisessä, sekä niiden uhan pienentämisessä. Suomen Punainen Risti vetoaa ulkoasiainvaliokuntaan, että Suomi omalta osaltaan muuttaisi kantaansa ja ryhtyisi tukemaan tätä historiallista prosessia, jolla käytännön

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, 00140 Helsinki, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin 020 701 2000 Faksi 020 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, 00140 Helsingfors, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon 020 701 2000 Telefax 020 701 2310

Y-tunnus / FO-nummer 0116988-7

punainenristi.fi
rodakorset.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

Punainen Risti
Röda Korset

7.12.2017

toimin edistetään ydinsulkusopimuksessa sekä muualla todettuja kansainvälisiä velvoitteita edistää täydellistä ydinaseriisuntaa.

Punainen Risti ja ydinaseet

Vuonna 2011 Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälinen liike hyväksyi valtuutettujen kokouksessaan historiallisen päätöslauselman koskien ydinaseita.

Päätöslauselmassaan liike:

1. Painotti, että kaikenlainen ydinaseiden käyttö johtaisi arvaamattomiin humanitaarisiin seurauksiin, joihin ei ole olemassa mitenkään riittäviä humanitaarisia keinoja vastata.

2. Esitti näkemyksensä, että on erittäin vaikeata kuvitella, miten ydinaseita voitaisiin käyttää siten, että samalla kunnioitettaisiin kansainvälisten sodan oikeussääntöjen, eli humanitaarisen oikeuden, perusperiaatteita.

3. Vetosi valtioihin, että ne
   a. tekisivät kaikkensa, jotta ydinaseita ei enää ikinä käytettäisi
   b. ryhtyisivät olemassa olevien velvoitteiden mukaisesti neuvottelemaan uutta ydinaseet kieltävää ja niiden hävittämistä koskevaa sopimusta.

Osaltaan päätöslauselma merkittävästi edisti maailmanlaajuista keskustelua ja painotusta ydinaseiden käytön humanitaarisista seurauksista. Päätöslauselman johdosta ja siitä lähtien liike on aktiivisesti peräänkuuluttanut uutta ydinaseita kieltävää sopimusta. Myös Suomen Punainen Risti vetosi vuonna 2014 lausunnossaan ulkoasiainvaliokunnalle, että ”Suomi ryhtyisi tukemaan aloitetta uudesta kansainvälisestä sopimuksesta, jolla kiellettäisiin ydinaseet, perustuen voimassa oleviin velvollisuuksiin.” (valiokunta antoi aiheesta myöhemmin mietinnön UaVM 5/2014 vp — K 13/2013 vp, UAO 6/2014 vp). Lausunnossa todettiin tällaisen sopimuksen neuvottelu olevan monen vuoden prosessi. Siksi Suomen Punainen Risti pitääkin tervetulleena, että vain kolme vuotta myöhemmin, 122 valtiota sai sopimuksen neuvoteltua.

Punaisen Ristin yksiselitteinen näkemys on, että ydinasekieltosopimus sisältää selkeän ja vahvan kiellon, sekä normatiivisen viitekehyksen ydinaseiden hävittämisille. Erityisesti sopimus:

- Tunnustaa ydinaseiden käytön katastrofaaliset humanitaarisen seuraukset
- Perustuu olemassa oleviin humanitaarisen oikeuden periaatteisiin sekä sääntöihin
- Selkeästi ja perusteellisesti kieltää ydinaseet
- Sisältää vahvat sitoumukset tukea ydinaseiden ja ydinasekokeiden uhreja, sekä korjata saastuneet ympäristöt

Vaikka on selvää, että uusi sopimus ei välittömästi tule johtamaan ydinaseiden hävittämiseen, sopimuksella on merkittäviä suoria ja epäsuoria hyötyjä.

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, 00140 Helsinki, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin 020 701 2000 Faksi 020 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, 00140 Helsingfors, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon 020 701 2000 Telefax 020 701 2310

Y-tunnus / FO-nummer 0116988-7

punainenristi.fi
rodakorset.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

Punainen Risti
Röda Korset

7.12.2017

Ydinasekieltosopimus konkreettisesti edistää ydinaseriisuntaa. Erityisesti se:

- Luo maailmanlaajuisen kansainvälisoikeudellisen normin, jolla kielletään ydinaseet
- Vahvistaa ydinaseiden vastaista stigmaa
- Tukee olemassa olevia velvoitteita ydinaseisiin liittyvien riskien vähentämiseksi
- Toimii vahvana esteenä ydinaseiden leviämiselle

Ydinaseiden käytön katastrofaalisista seurauksista johtuen niiden yleinen yhteensopimattomuus humanitaarisen oikeuden perusperiaatteiden kanssa, sekä myös rajallisen ydinseiden käytön maailmalaajuisista seurauksista johtuen kaikkien valtioiden etu on, että ydinaseita ei enää ikinä käytetä, ja että ne hävitetään täydellisesti. **Ydinaseiden kielto on välttämätön askel näiden tavoitteiden varmistamiseksi. Siksi valtioiden kuten Suomen, jotka eivät osallistuneet kieltosopimuksen neuvotteluihin, tulee vakavasti udelleen harkita kantojaan ja sopimukseen liittymistä.**

Asiantuntijoiden mukaan ydinaseiden tahattomaan ja tahalliseen käyttöön liittyvät riskit ovat saavuttaneet tason, jollaista ei ole nähty sitten kylmän sodan. Näiden riskien tulisi kannustaa ydinasevaltioita, sekä niiden suojassa eläviä valtioita, kiireellisesti toimeenpanemaan jo kauan aikaa sitten tehdyt poliittiset sitoumukset koskien ydinaseisiin liittyvien vaarojen ja riskien vähentämistä.

Riippumatta valtioiden ydinasekieltosopimusta koskevasta kannasta, kaikkien valtioiden tulee tunnustaa ydinaseiden käyttöön liittyvät katastrofaaliset humanitaariset seuraukset, joita ei voi mitenkään hyväksyä.

Huomioita ulkoasiainministeriön muistioon liittyen

Ulkoasiainministeriön muistiossa esitetään useita arvioita ydinasekieltosopimuksesta sekä sen vaikutuksista. Suomen Punainen Risti haluaa todeta seuraavaa:

Ydinaseiden kieltäminen tulevaisuudessa ei tässä vaiheessa edellytä ydinasevaltioiden mukana oloa. Täydellinen ydinaseriisunta luonnollisesti tulee tätä edellyttämään. On kuitenkin huomioitava, että olennainen askel ydinaseettomaan maailmaan edellyttää kansainvälistä sopimusta ydinaseiden kiellosta. Aikaisemmin tällaista sopimusta ei ole ollut olemassa. Ennen ydinasekieltosopimusta ydinaseet olivat ainoa joukkotuhoase, joista ei ole ollut olemassa kieltosopimusta. Kuten kemiallisten ja biologisten aseiden kohdalla, ydinaseiden täydellisen hävittämisen perustana pitää olla selkeä ja yksielitteinen kielto, joka on vihdoin saatu neuvoteltua. On huomioitava, että ei ole olemassa yhtäkään joukkotuhoasetta (tai muuta maailmanlaajuista asetta) joka olisi onnistuneesti saatu hävitettyä ilman, että aseesta olisi ensin ollut olemassa kieltosopimus.

Ydinasekieltosopimus ei ole uhka ydinsulkusopimukselle, sopimukselle täydellisestä ydinkoekiellosta, eikä niissä linjatuille ydinaseriisuntaan liittyville kansainvälisille velvoitteille.

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, 00140 Helsinki, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin 020 701 2000 Faksi 020 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, 00140 Helsingfors, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon 020 701 2000 Telefax 020 701 2310

Y-tunnus / FO-nummer 0116988-7

punainenristi.fi
rodakorset.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

Punainen Risti
Röda Korset

7.12.2017

Ydinasekieltosopimus on konkreettinen tulos, jolla edistetään olemassa olevia ydinaseriisuntaan liittyviä velvoitteita, erityisesti ydinsulkusopimuksen VI artiklaa, jossa sopimusvaltiot sitoutuvat hyvässä uskossa käymään neuvotteluita ”tarkan ja tehokkaan kansainvälisen valvonnan alaisena tapahtuvaa yleistä ja täydellistä aseidenriisuntaa koskevasta sopimuksesta”. Kansainvälinen tuomioistuin yksimielisesti vahvisti tällaisen velvoitteen ydinaseita koskevassa neuvoa-antavassa lausunnossaan (*Advisory Opinion on the Legality of Threat or Use of Nuclear Weapons* (1996)).

Ydinasekieltosopimuksesta riippumatta ydinsulkusopimus tulee myös tulevaisuudessa olemaan avainasemassa ydinaseiden leviämisen estämisessä sekä maailmanlaajuisessa ydinaseriisunnassa. Ydinasekieltosopimusta ajaneet valtiot ovat johdonmukaisesti painottaneet ydinsulkusopimuksen merkitystä. Tämä on myös kirjattu uuden sopimuksen johdantoon, jossa vahvistetaan se, että ydinsulkusopimus sekä sopimus täydellisestä ydinkoekiellosta, sekä niiden luoma järjestelmä ovat ydinaseiden leviämisen estämisen sekä ydinaseriisunnan kulmakiviä ja olennaisesti edistävät kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta.[1]

On vaikeata kuvitella, miten ydinaseet kieltävä sopimus voi heikentää ydinsulkusopimuksen uskottavuutta taikka olla jotenkin ristiriidassa ydinsulkusopimuksen ja sen tavoitteiden kanssa. Kieltosopimuksella nimenomaisesti pyritään edistämään näitä velvoitteita ja tavoitteita. Ydinaseiden käytön uhan lisääntyminen sekä ydinasevaltioiden toimet modernisoida ja lisätä ydinaseiden merkitystä ovat paljon suurempi uhka ydinsulkusopimuksen uskottavuudelle kuin kesällä neuvoteltu sopimus, joka nimenomaisesti lisää ydinaseisiin liittyvää negatiivista stigmaa. Ei myöskään ole uskottavaa, että uusi maailmanlaajuinen ydinasekieltosopimus olisi ristiriidassa ydinsulkusopimuksen kanssa, kun näin ei ole katsottu olevan aikaisemminkaan, kun valtiot ovat neuvotelleet kansainvälisiä sopimuksia alueellisista ydinasevapaista alueista, ja joilla on käytännössä kielletty ja hävitetty ydinaseet maantieteellisesti rajatulta alueelta. Uusi maailmanlaajuinen kieltosopimus ei kuitenkaan velvoita siihen kuulumattomia valtioita.

Väitteet siitä, että ydinasekieltosopimus vaikeuttaa tai on este ydinsulkusopimuksen tehokkaalle toimeenpanolle eivät ota huomioon sitä tosiasiaa, että ydinsulkusopimuksen piirissä ei ole pitkään aikaan tapahtunut mitään merkittävää edistystä. Tämä seikka oli yksi keskeisin syy siihen, että enemmistö maailman valtioista lähti mukaan neuvottelemaan ydinasekieltosopimusta. Vuoden 2010 sopi-

[1] *”Reaffirming also that the full and effective implementation of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, which serves as the cornerstone of the nuclear disarmament and non-proliferation regime, has a vital role to play in promoting international peace and security,*

Recognizing the vital importance of the Comprehensive Nuclear -Test-Ban Treaty and its verification regime as a core element of the nuclear disarmament and non-proliferation regime”

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, 00140 Helsinki, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin 020 701 2000 Faksi 020 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, 00140 Helsingfors, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon 020 701 2000 Telefax 020 701 2310

Y-tunnus / FO-nummer 0116988-7

punainenristi.fi
rodakorset.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.

Punainen Risti
Röda Korset

7.12.2017

muspuolten kokouksessa (NPT Review Conference) hyväksytyn toimeenpano-ohjelman toimeenpanossa on tapahtunut hyvin vähän edistystä.[2] Vuoden 2015 sopimuspuolten kokous ei edes onnistunut vahvistamaan olemassa olevia sitoumuksia, saati sopimaan uusista toimista ydinaseriisunnan edistämiseksi. Aseriisuntaa liittyvässä konferenssissa (Conference on Disarmament), ydinaseriisuntaa koskevien neuvottelujen edistäminen on ollut pattitilanteessa viimeiset 20 vuotta. Valtiot eivät ole edes kyenneet pääsemään yhteisymmärrykseen työohjelmasta. **Siksi Suomen Punainen Risti suhtautuu kriittisesti väitteeseen, että nimenomaisesti ydinkieltosopimus olisi uhka ydinsulkusopimukselle, maailmanlaajuiselle ydinaseriisunnalle, tai valtioiden väliselle ydinaseriisuntaan liittyvälle rakentavalle dialogille.**

Ydinasekieltosopimus ei luo uutta tapaoikeutta, varsinkaan siihen kuulumattomille valtioille. Ydinaseiden käyttö eittämättä johtaisi humanitaarisen oikeuden perusperiaatteiden loukkaamiseen. Sopimuksen johdannossa todetaan ainoastaan se tosiasia, että ydinaseiden tarkoituksellinen käyttö ei voi mitenkään olla sopusoinnussa humanitaarisen oikeuden perusperiaatteiden ja sääntöjen kanssa. Kansainvälisen tapaoikeuden syntyminen edellyttää valtiolausuntojen (opinio juris) lisäksi valtiokäytäntöä. Tästä syystä sopimuksen johdannossa kirjatulla lausekkeella ei yksin voida luoda uutta kansainvälistä tapaoikeutta. Tapaoikeus on luonteeltaan sellaista oikeutta, että se velvoittaa kaikkia valtioita sellaisenaan. Valtiot voivat omilla lausunnoillaan omalta osaltaan estää uuden tapaoikeuden syntymisen. Siksi sopimuksen johdantoon kirjatulla toteamuksella ei luoda uutta tapaoikeutta.

Eri asia on, heijastaako johdantoon kirjattu teksti jo olemassa olevaa tapaoikeutta tai olemassa olevaa todellisuutta. On vaikeata kuvitella miten modernia ydinasetta voisi käyttää ilman, että se loukkaisi kansainvälisten sodan oikeussääntöjen perusperiaatteita ja sääntöjä, kuten erotteluperiaatetta, umpimähkäisen aseellisen toiminnan kieltoa, hyökkäyksiin liittyvää suhteellisuusperiaatetta ja varotoimenpiteisiin liittyviä velvoitteita, tarpeettoman kärsimyksen kieltoa, sekä luonnonympäristön suojeluun liittyviä sääntöjä.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

[2] Ydinsulkusopimuksen vuoden 2010 sopimuspuolten konferenssissa (Review Conference) hyväksytty toimintaohjelma pitäisi toimeenpanna perusteellisesti, etenkin ydinasevaltioiden osalta. Toimintasuunnitelma sisältää velvoitteita noudattaa poliittisia linjauksia, jotka ovat täysin sopusoinnussa ydinaseettoman maailman aikaansaamiseksi (Toimenpide 1); ryhtyä lisätoimiin joilla vähennetään ja perimiltään hävitetään kaikentyyppiset ydinaseet (Toimenpide 3); ryhtyä toimiin joilla vähennetään ydinaseiden rooli sekä merkitys kaikissa sotilaallisissa sekä turvallisuuspoliittisissa konsepteissa, doktriineissa sekä linjauksissa (Toimenpide 5c); sekä vähentää ydinaseiden tahattoman käytön riskejä (Toimenpide 5f).

Suomen Punainen Risti, Keskustoimisto
Tehtaankatu 1 a, 00140 Helsinki, PL 168, 00141 Helsinki
Puhelin 020 701 2000 Faksi 020 701 2310

Finlands Röda Kors, Centralbyrån
Fabriksgatan 1 a, 00140 Helsingfors, PB 168, 00141 Helsingfors
Telefon 020 701 2000 Telefax 020 701 2310

Y-tunnus / FO-nummer 0116988-7

punainenristi.fi
rodakorset.fi

Suomen Punainen Risti kuuluu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainväliseen liittoon.

Finlands Röda Kors hör till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen.